

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista sekä laeiksi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 54/2019 vp) täydentämisestä (HE 10/2020 vp)

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Oikeusministeriö ottaa lakivaliokunnan 29.4.2020 esittämän pyynnön mukaisesti vastineessaan kantaa perustuslakivaliokunnan asiasta antamaan lausuntoon PeVL 9/2020 vp.

Perustuslakivaliokunnalla ei ollut huomauttamista hallituksen esitykseen HE 10/2020 vp sisältyvien lakiehdotusten säännösten sisällöstä. Sen sijaan perustuslakivaliokunta on ottanut kantaa valittuun ratkaisuun, jonka mukaisesti perustuslakivaliokunnan huomiot alkuperäisen hallituksen esityksen (HE 54/2019 vp) perustuslainvastaisiksi todettujen säännösten muuttamisesta on päätetty hoitaa osin alkuperäisen hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä eli vastinemenettelyssä (1. lakiehdotuksen 6 § tiedonsaantioikeudesta ja 8 § tarkastusoikeudesta) ja osin nyt kyseessä olevalla täydentävällä hallituksen esityksellä (seuraamusmaksuasioiden käsittelyjärjestys).

Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että se on pitänyt varsin ongelmallisena ja epätydyttävänä sitä, että hallituksen esitykseen sisältyviä lakiehdotuksia joudutaan laajasti täydentämään ja korjaamaan eduskuntakäsittelyssä. Tällaisessa menettelyssä sivuutetaan hallituksen esityksen antamiseen perustuslain mukaan osallistuvat toimielimet ja eduskunnan täysistunto. Valiokunta on pitänyt välttämättömänä ja hyvään lainsäädäntötapaan kuuluvana, että etenkin silloin, kun laajakantoiseen hallituksen esitykseen esitetään tehtäviksi hyvin merkittäviä ja esityksen perusratkaisuihin olennaisesti vaikuttavia muutoksia, asian valmistelu osoitetaan valtioneuvoston tehtäväksi (PeVL 26/2017 vp, s. 76, ks. myös PeVL 75/2014 vp, s. 8/II). Kyse on valiokunnan mukaan myös siitä, että lainvalmistelun eteneminen normaalissa järjestyksessä turvaa lainsäädännön teknisen laadun (PeVL 26/2017 vp, s. 76). Valtioneuvoston tulee valiokunnan mukaan turvautua täydentävän esityksen antamiseen, jos se eduskuntakäsittelyn aikana katsoo sen antamisen edellytysten täyttyvän (PeVL 65/2018 vp, s. 67—68, PeVL 75/2014 vp, s. 8).

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että nyt kysymyksessä olevassa hallituksen esityksessä ei ole esitetty asianmukaista perustelua valitulle ratkaisulle jättää täydennettävän hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 6 ja 8 §:n perustuslainvastaiseksi todettujen säännösten muuttaminen hallituksen esityksen ulkopuolelle tilanteessa, jossa täydentävä esitys on päätetty antaa. Valiokunta on kiinnittänyt valtioneuvoston vakavaa huomiota asiaan.

Oikeusministeriö: Oikeusministeriön käsityksen mukaan perustuslakivaliokunnan edellyttämät muutokset alkuperäiseen esitykseen olisi ollut sinänsä mahdollista toteuttaa kokonaisuudessaan vastinemenettelyllä ottaen huomioon myös perustuslakivaliokunnan alkuperäisestä hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa (PeVL 12/2019 vp) 1. lakiehdotuksen 6 §:n osalta todettu: ”Perustuslakivaliokunnan mielestä *talousvaliokunnan* [kursiivi tässä] on nyt arvioitavassa sääntelykontekstissa ensisijaisesti syytä pyrkiä arkaluonteisten tietojen osalta mahdollisimman täsmälliseen ja tarkkarajaiseen luettelointiin yhteistyöasetuksen mahdollistamissa puitteissa.” Perustuslakivaliokunta ei lausunnossaan myöskään edellyttänyt, että valiokunta toimittaisi sääntelyn vielä uudelleen perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi (vrt. esim. PeVL 72/2018 vp).

Perustuslakivaliokunnan edellyttämät muutokset 1. lakiehdotuksen 6 ja 8 §:ään eivät oikeusministeriön näkemyksen mukaan olleet merkittäviä eivätkä esityksen perusratkaisuihin olennaisesti vaikuttavia vaan pikemminkin täsmennystarpeita, joiden osalta ei ollut epäselvyyttä myöskään siitä, mihin pykäliin muutostarpeet kohdistuivat. Ne olivat myös irrallisia suhteessa seuraamusmaksuasioiden käsittelyjärjestystä koskevaan kokonaisuuteen. Perustuslakivaliokunnan edellyttämät muutokset 1. lakiehdotuksen 6 ja 8 §:ään sekä muut muutostarpeet esitykseen sisältyviin yksittäisiin säännöksiin pyrittiinkin huomioimaan vastineissa asian käsittelyn joutuisuuden turvaamiseksi sitä mukaa kuin se oli mahdollista. Sen sijaan perustuslakivaliokunnan edellyttämät muutokset seuraamusmaksuasioiden käsittelyjärjestykseen olivat siinä määrin periaatteellisesti ja myös lakiteknisesti merkittäviä, että lainsäädännön laadun turvaamiseksi oikeusministeriö katsoi aiheelliseksi antaa siltä osin täydentävän hallituksen esityksen vastinemenettelyn sijaan.

Oikeusministeriö ottaa perustuslakivaliokunnan esittämän huomion vakavasti. Oikeusministeriö kuitenkin tulkitsee perustuslakivaliokunnan lausunnon siten, ettei sen perusteella ole estettä edetä nyt kyseessä olevan kokonaisuuden käsittelyssä alun perin suunnitellulla tavalla. Oikeusministeriö korostaa tarvetta saada lainsäädäntö joutuisasti voimaan ottaen huomioon, että esityksen taustalla oleva EU-asetus on tullut sovellettavaksi jo 17.1.2020.